

Arbejdsrettens dom af 9. maj 2006

i sag nr. A2005.708:

Landsorganisationen i Danmark
for
Blik- og Rørarbejderforbundet i Danmark
(konsulent Stephan Agger)
mod
Dansk Arbejdsgiverforening
for
TEKNIQ Installatørernes Organisation
(advokat Helge Werner)

Dommere: Børge Elgaard, Børge Frederiksen, Niels O. Johannesen, Henrik Lind, Johnny Skovengaard, Per Sørensen (retsformand) og Nicolai Westergaard.

Sagen drejer sig om, hvorvidt Tekniq/Dansk VVS har begået brud på værnebestemmelsen i 2004-overenskomsten mellem på den ene side Dansk Industri og Dansk VVS og på den anden side Dansk Metalarbejderforbund, Blik- og Rørarbejderforbundet og Rør- og Blikkenslagernes Fagforening af 1873, benævnt Rørprislisten af 2004. Baggrunden for sagen er, at overenskomstchef Birger Hermansson i en artikel i Dansk VVS' fagblad nr. 6/7 2005 fremsatte nogle udtalelser, der efter Blik- og Rørarbejderforbundets opfattelse modarbejder Rørprislistens bestemmelser og dermed indebærer et overenskomstbrud.

PÅSTANDE

Klager, Landsorganisationen i Danmark for Blik- og Rørarbejderforbundet i Danmark, har nedlagt påstand om, at indklagede, TEKNIQ Installatørernes Organisation, for overenskomstbrud skal betale en efter Arbejdsretten skøn fastsat bod til forbundet.

Indklagede, Dansk Arbejdsgiverforening for TEKNIQ Installatørernes Organisation, har påstået frifindelse.

SAGSFREMSTILLING

Tekniq/Dansk VVS og Blik- og Rørarbejderforbundet i Danmark indgik ved overenskomstforhandlingerne i 2004 aftale om udførelse af rørledningsarbejder, sanitære installationer og damp- og varmtvandsanlæg – Rørprislisten af 2004. Af Rørprislistens forord fremgår:

”Så længe denne prisliste står ved magt, må ingen af de undertegnede organisationer eller disses medlemmer enten enkeltvis eller flere i forening forsøge på ved noget som helst middel, åbent eller skjult, at modarbejde dens bestemmelser eller fremtvinge nogen forandring deri.”

Værnebestemmelsen er gentaget i Rørprislistens almindelige bestemmelser, afsnit 01.01.01. Af afsnit 01.01.07 om ”Akkorderinger, ikke prissat arbejde”, fremgår:

”Alle arbejder skal så vidt muligt udføres i henhold til prislisten, medens alle arbejder, som ikke er nævnt i prislisten, samt udførelse af arbejder under særlige forhold, eller hvor ekstraordinære vanskeligheder er til stede, akkorderes særskilt, ved arbejdets påbegyndelse dog senest når halvdelen af arbejdet er udført, eller betales som timelønsarbejde. Betaling aftales skriftlig, eventuelt i kopibog.”

Indklagede udgiver bladet ”Dansk VVS”. I udgaven nr. 6/7 - juni/juli 2005 bragte bladet en artikel om nye lønformer og konsekvenser af ændringer i akkordsystemet. I artiklen hedder det:

”NY LØN BETYDER ØGET PRODUKTIVITET

Nye lønformer kan være med til at øge produktiviteten i virksomhederne, ligesom en ændring i akkordsystemet vil øge installatørernes incitament til at investere i produktivitetsforbedrende tiltag.

I VVS-branchen har man Rørprislisten, i elbranchen hedder det Landspriskuranten. Men uanset navnet anses begge værktøjer for at være snærende for udviklingen af brancherne og ikke mindst produktiviteten i brancherne. Det var konklusionen på en rapport, TEKNIQ og Dansk El-Forbund fik udarbejdet af det rådgivende ingeniørfirma Niras forud for overenskomstforhandlingerne sidste år.

Og det blev som ventet nogle af de centrale emner i overenskomstforhandlingerne. Holdningen i TEKNIQ var klar: Der var behov for mere produktivits- og konkurrencefremmende lønsystemer, ligesom der skulle mere fleksibilitet ind i overenskomsterne. Kun derved ville det være mu-

ligt at tage hensyn til, at tekniske installationsvirksomheder i dag er meget forskellige og opererer på vidt forskellige vilkår, og at det kræver større rum for variation i overenskomsterne.

KAN PÅVIRKE EGEN LØN

- Nye lønformer giver langt hen ad vejen en korrekt løn i forhold til det arbejde den pågældende medarbejder præsterer, konstaterer overenskomstchef Birger Hermansson, TEKNIQ.

- Der måles på en række faktorer, som inspirerer medarbejderen til at yde en bedre indsats for herigennem at påvirke sin egen løn i opadgående retning. Og når medarbejdere bliver bedre, får han en højere løb, tilføjer han og fortsætter:

- Samtidig kan vedkommende løbende holde øje med sin bedømmelse i forhold til, hvad han maksimalt kan opnå på de enkelte bedømmelsesområder.

Nye lønformer omhandler imidlertid kun arbejde, der udføres på almindelig timelønsbasis – og har intet at gøre med akkordsystemet. Når en person overgår til akkord, forlader vedkommende sin personlige timeløn og overgår til forhold, som er aftalt mellem virksomheden og akkordholderen.

OPBRUD I AKKORDSYSTEMET

Som udgangspunkt burde akkordsystemer være udtryk for betaling efter ydelse. Med andre ord, at man bliver betalt en aftalt pris pr. enhed man producerer.

- Men for det første er en lang række priser ikke fulgt med udviklingen. De er aftalt på et tidspunkt, hvor teknologien var en anden. Og så har udviklingen i metoder og nyt udstyr slet ikke i tilstrækkelig grad påvirket prisen, pointerer Birger Hermansson.

- Mester betaler med andre ord hele udviklingen, og får intet retur. Herudover findes en række tillægsydelser til priserne, som savner en logisk begrundelse. Så akkordsystemet er ikke et udtryk for et system, der yder retfærdighed, og det ansporer derfor ikke i tilstrækkelig grad til højere produktivitet. Akkordsystemet er tværtimod med til at udvikle kreativitet med hensyn til fup og svindel, mener han.

- Det blev der imidlertid taget højde for i el-overenskomsterne sidste år. Her blev der indført en regel om, at der skal ske en procentvis fordeling af overskuddet, når svendenes indtjening bliver af en vis størrelse. Det skulle

være med til at få tingene til at hænge bedre sammen lokalt, f.eks. når der indføres nye værktøjer og metoder.

- Og det skulle også sikre, at der er det fornødne incitament til at udvikle arbejdsprocesserne og dermed også det grundlag, der skal garantere virksomhedernes fremtid på lidt længere sigt, konstaterer Birger Hermansson.

BONUS VED BESPARELSER

En sådan bonus kan have mange former. At dele besparelsen, hvis der forbruges færre timer end beregnet på en opgave, er blot en. En anden kan være i forbindelse med besparelser på materialer og indlejet udstyr.

- Der smides utrolige mængder materialer væk under en byggeproces på grund af dårlig planlægning og almindeligt roderi samt tyveri. Et godt eksempel er anvendelse af rør, hvor en hensigtsmæssig planlægning af opskæring af rørlængder kan give store besparelser.”

Af to fakta-bokse i artiklen fremgår:

”SYSTEMERNE SKAL UDVIKLES I SAMARBEJDE

Grundlæggende ligger der noget helt almenmenneskeligt i, at det giver resultater, når man giver mennesker en ekstra gulerod for at få dem til at yde deres bedste. Det virker jo på direktionsgangene, hvor vi jævnligt i dagspressen læser om direktører, der får aktieoptioner i millionklassen, hvis de leverer et overskud af en vis størrelse. Så hvorfor skulle det ikke også virke på en elektriker?

Med et skævt smil konstaterer virksomhedskonsulent Niels Albertsen, at en af vejene frem i forbindelse med optimering af produktiviteten er at indføre ny lønformer, der belønner medarbejdere, der gør noget for at optimere produktionen.

- Samtidig er det klart, at virksomhedslederen skal være meget opmærksom på, at lønsystemet skal bringe lige netop de mål i fokus, som han vil forfølge, tilføjer han.

Niels Albertsen understreger, at netop situationen i den tekniske installationsbranche er helt speciel, fordi arbejdsgiver og arbejdstager har valgt at udvikle metoder til aflønning i fællesskab. Her tænker han på Rørprisen og Landspriskuranten, hvis lige f. eks. ville være helt utænkelige i industrien.

- Men det betyder også, at vi er så mange, at vi sammen må kunne udvikle noget, der kan være til gavn for alle og give medarbejderne mere i løn,

give virksomhedsejeren en bedre indtjening og give kunderne et billigere byggeri, mener Niels Albertsen.

- Skal det blive til en realitet, kræver det en vilje til samarbejde både hos mester og svendene, understreger han.”

”BUD PÅ ET NYT AKKORDSYSTEM KLAR TIL 2007

En rapport, TEKNIQ og Dansk El-Forbund fik udarbejdet af det rådgivende ingeniørfirma Niras forud for overenskomstforhandlingerne sidste år, gav nogle bud på, hvordan et nyt akkordsystem kan strikkes sammen. Blandt andet skal det være fleksibelt og hurtigt kunne optage ændringer i arbejdstiden, hvis der for eksempel kommer nye materialer, nyt materiel eller nye processer. Det skal så vidt muligt frigøres fra forhandlinger om delelementer, og være objektivt og fastlægge den reelle ressourceanvendelse for arbejdet.

NIRAS foreslår, at man baserer en kurant på tidsmålinger af de enkelte aktiviteter eller arbejdsoperationers tid, og at lønnen skal være en generel akkordløn eller timepris på arbejdet. Dermed overflødiggør man forhandlinger om hvert aktivitetselement i kuranten. Man kan simpelthen nøjes med at forhandle det hele på plads én gang. Det gør det nemt at indføre nye arbejdsoperationer, nye materialer og nyt værktøj – og det gør den nye kurant objektiv.

De indledende knæbøjninger til udarbejdelsen af en sådan ny kurant har TEKNIQ og Dansk El-Forbund allerede taget. Målet er at have et udkast klar forud for overenskomstforhandlingerne i 2007.”

På baggrund af artiklen anmodede LO ved brev af 30. juni 2005 om et fællesmøde, der blev afholdt den 12. juli 2005, uden at der kunne opnås enighed mellem parterne.

FORKLARINGER

Der er afgivet forklaring af Kurt H. Jakobsen, der er formand for Blik- og Rørarbejderforbundet, og Kjeld Husted, der er faglig sekretær i Dansk Metalarbejderforbund og medunderskriver af Rørprislisten.

PARTERNES ARGUMENTER

LO har anført, at TEKNIQ ved at lade en ansat fremkomme med de citerede udtalelser og ved at offentliggøre dem i organisationens fagblad, har begået brud på overenskomstens værnebestemmelse, idet udtalelserne modarbejder Rørprislistens bestemmelser. Det følger af såvel værnebestemmelsen som almindelige arbejdsretlige regler, at arbejdsgiverforeningen som part i overenskomsten har pligt til loyalt at medvirke til

håndhævelsen af Rørprislisten og til ikke at bringe den i miskredit blandt egne medlemmer. Birger Hermanssons udtalelser blev fremsat på baggrund af NIRAS' rapporter, men uanset at denne alene angik el-branchen, var udtalelserne også og navnlig møntet på Rørprislisten, idet der efterfølgende "blødes op" i forhold til Landspriskuranten. Netop udtalelsen om "fup og svindel" var rettet mod Rørprislisten, og det er særligt alvorligt, at udtalelserne – midt i en overenskomstperiode – er rettet mod hele akkordsystemet som sådan. I øvrigt er ordvalget i artiklen ganske uacceptabelt. Udtalelserne skal desuden ses på baggrund af Hovedaftalens § 2, stk. 4, om organisationernes pligt til med alle rimelige midler at hindre overenskomstbrud.

Da der er tale om et brud af særdeles grov karakter direkte rettet mod selve overenskomsten, bør der udmåles en bod af en væsentlig størrelse.

DA har anført, at der generelt på arbejdstager- og arbejdsgiverside er enighed om, at prislister, som f.eks. Rørprislisten af 2004 og Landspriskuranten, er snærende for udviklingen af de respektive brancher, herunder for såvel produktiviteten som indtjeningen i brancherne. Dette bekræftes også af NIRAS' rapporter. Artiklen i VVS- bladet tager afsæt i disse rapporter og omhandler i bred forstand udvikling af nye former for aflønning af medarbejdere inden for såvel VVS – som el-installationsområdet. Birger Hermanssons udtalelser giver således udtryk for, at akkordsystemet som aflønningsform kun langsomt lader sig udvikle og tilpasse. Et eksempel herpå er, at statiske prislistepriser hurtigt kommer ud af trit med brugen af nye teknikker og anvendelsen af nye værktøjer, fordi en sådan udvikling i arbejdsmetoder og udstyr ikke reflekteres i prislistepriserne. I artiklen påpeges det dels, at hverken medarbejdere eller virksomheder umiddelbart kan få del i de fordele, der måtte være en følge af, at nye arbejdsmetoder udvikles eller nyt udstyr indkøbes, dels at et system med priser og tillægsydelser jævnligt resulterer i uregelmæssigheder.

Sådanne udtalelser indebærer ikke et forsøg fra organisationens side på at modarbejde Rørprislistens bestemmelser eller at fremtvinge en forandring i disse. Det fremgår ikke nogetsted, at en organisation ikke må arbejde for en ændring af det gældende prissystem. Forbundet har ikke påvist, at indklagede som organisation har forsøgt at iværksætte initiativer med sigte på at forringe den betaling, der er aftalt efter Rørprislisten, eller at organisationen på anden måde har forsøgt at modarbejde overenskomsten eller frembringe nogen forandring. I artiklen er Rørprislisten kun nævnt to gange, og udtalelserne fra overenskomstchef Birger Hermansson er ikke direkte rettet mod Rørprislisten. Man skal se udtalelserne i sammenhæng med artiklens forløb. Ved udtalelsen *"Akkordsystemet er tværtimod med til at udvikle kreativitet med hensyn til fup og*

svindel...” er der ikke henvist til Rørprislisten, og i næste afsnit refereres til el-overenskomsten.

ARBEJDSRETTENS BEGRUNDELSE OG RESULTAT

Birger Hermanssons udtalelser i artiklen i Dansk VVS’ fagblad blev fremsat på baggrund af konklusionerne i NIRAS’ rapporter om Rørprislisten og Landspriskuranten, men som anført af LO må de kritiske udtalelser anses for særligt rettet mod Rørprislistens akkordsystem, jf. herved bemærkningen: ”Det blev der imidlertid taget højde for i eloverenskomsten...” i den sidste del artiklen.

Udtalelserne blev fremsat ca. 2 år før overenskomstperiodens udløb. De kan derfor ikke betragtes som et almindeligt oplæg til de kommende overenskomstforhandlinger, men fremstår som et angreb på Rørprislistens bestemmelser, jf. herved navnlig bemærkningerne ”akkordsystemet er ikke udtryk for et system, der yder retfærdighed...” og ”Akkordsystemet er tværtimod med til at udvikle kreativitet med hensyn til fup og svindel...”

Formålet med værnebestemmelsen er at sikre, at overenskomstens parter loyalt medvirker til, at Rørprislisten anvendes og overholdes i overenskomstperioden, en forpligtelse der i øvrigt også følger af almindelige arbejdsretlige principper. Birger Hermansson var – og er – overenskomstchef i TEKNIQ, og hans udtalelser blev fremsat i organisationens fagblad. De fremstår derved som et forsøg fra organisationens side på at modarbejde Rørprislisten, og der må gives LO medhold i, at de – også i kraft af ordvalget – er egnet til at bringe prislisten i miskredit og til at skabe en ikke ubetydelig tvivl om organisationens villighed til at leve op til den nævnte loyalitetsforpligtelse over for Blik- og Rørarbejderforbundet.

Herefter tages LO’s påstand om, at TEKNIQ har begået overenskomstbrud til følge.

Under hensyn til, at der er tale om et ganske skarpt angreb på den gældende overenskomst fra en organisation som overenskomstpart, fastsættes boden til 100.000 kr.

THI KENDES FOR RET

TEKNIQ Installatørernes Organisation skal for overenskomstbrud betale en bod på 100.000 kr. til Blik- og Rørarbejderforbundet.

TEKNIQ Installatørernes Organisation skal betale 2.000 kr. i sagsomkostninger til Arbejdsretten.

Per Sørensen